

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบทมีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและการสร้างจิตสำนึกเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบ
2. การยกร่างรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท
3. การทดลองใช้รูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท
4. การสรุป ประเมินผล ปรับปรุงรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท

การดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและการสร้างจิตสำนึก เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบ

เป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบ

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

- 1.1 การศึกษาจากเอกสาร อันได้แก่ ตำรา งานวิจัย บทความ
1.1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้แก่
 - ความหมาย เป้าหมาย หลักการพัฒนาชุมชน
 - องค์ประกอบ กระบวนการพัฒนาชุมชน
 - บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชน
 - การประเมินผลงานพัฒนาชุมชน
 - สภาพปัจจุบัน ปัญหาของการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

1.1.2 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึก ได้แก่

- ความหมายของจิตสำนึก
- ลำดับขั้นการเกิดจิตสำนึก
- การวิจัยเพื่อสร้างจิตสำนึก
- กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาจิตใจ

1.2 การศึกษาพฤติกรรมและจิตสำนึกในการเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนของกลุ่มบุคคลในชุมชน

1.2.1 การสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน พัฒนาการเยาวชนและชาวบ้านเกี่ยวกับพฤติกรรมและจิตสำนึกในการเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนโดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ชุมชนที่ไปสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ไปทำการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชนขนาดกลาง 2 ชุมชน ใน 2 จังหวัดของภาคอีสาน ได้แก่

- ชุมชนบ้านหนองสังข์ ต.ศรีสำราญ กิ่ง อ.วังหิน จ.ศรีสะเกษ
- ชุมชนบ้านกุคูลิง ต.นาแร่ อ.บ้านเขวาสีอุบล จ.ชัยภูมิ

โดยที่ทั้ง 2 ชุมชนยินดีให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และผู้วิจัยมีข้อมูลพื้นฐานของชุมชนอยู่บ้างแล้ว ซึ่งจะมีผลทำให้การสัมภาษณ์ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงเพิ่มมากขึ้น

(2) วิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและพัฒนกร ชุมชนละ 2 คน ตัวแทนเยาวชนและตัวแทนชาวบ้าน ชุมชนละ 4 คน ใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ไม่กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ มุ่งเน้นการค้นหาคำตอบตามประเด็นที่กำหนด และในการสัมภาษณ์มีผู้ช่วยวิจัย 1 คน ซึ่งเป็นเยาวชนในชุมชนนั้น ๆ เพื่อแก้ปัญหาการใช้ภาษาและความเข้าใจที่แตกต่างกันที่อาจจะเกิดขึ้น และในการสัมภาษณ์มีประเด็น ดังนี้

- สาเหตุของการเข้าร่วม ไม่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน
- การโฆษณาเชิญชวนให้เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน
- ขั้นตอนการเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน
- ความเข้าใจและความคาดหวังต่อการพัฒนาชุมชน
- ความรู้สึกเป็นเจ้าของงานพัฒนาชุมชน
- ผลได้ ผลเสีย ผลกระทบจากการเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน

1.2.2 การศึกษาภาคสนามในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จอย่างสูงในการพัฒนาชุมชน ชาวบ้านมีความรู้สึกรักชอบและเป็นเจ้าของในงานพัฒนาชุมชนอย่างดียิ่ง โดยศึกษาเกี่ยวกับ สภาพทั่วไปและลักษณะเฉพาะของชุมชน พฤติกรรมและความรู้สึกต่อการเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนของกลุ่มคนในชุมชนดังกล่าว

(1) ชุมชนที่ไปศึกษา ผู้วิจัยได้ไปศึกษาในชุมชนขนาดกลาง 1 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านท่านางแนว ต.ท่านางแนว อ.เวียงน้อย จ.ขอนแก่น ซึ่งที่นี้คนในชุมชนสามารถแก้ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ปัญหาด้านสังคมของชุมชน และมีแผนการพัฒนาชุมชนระยะยาว ด้วยพลังของคนในชุมชนเอง และยังมีหน่วยงานทั้งจากภาครัฐและเอกชนไปศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำอีกด้วย

(2) วิธีการศึกษา ผู้วิจัยได้ไปพห้ค้างและร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในชุมชนดังกล่าวเป็นเวลาประมาณ 1 เดือน และได้ใช้วิธีการศึกษาหลาย ๆ วิธี จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- การอ่าน วิเคราะห์ สรุป จากเอกสาร รายงาน บันทึกการประชุม
- การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของชุมชน
- การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน 3 คน

โดยการศึกษามุ่งค้นหาคำตอบตามประเด็นดังนี้

- สภาพทั่วไปและลักษณะเฉพาะของชุมชน
- การโฆษณาเชิญชวนให้เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน
- ขั้นตอนการเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน
- ความเข้าใจและความคาดหวังต่อการพัฒนาชุมชน
- ความรู้สึกเป็นเจ้าของงานพัฒนาชุมชน
- ผลและผลกระทบของงานพัฒนาชุมชนที่มีต่อคนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท

เป้าหมาย เพื่อให้ได้ตัวรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบทที่จะนำไปใช้ทดลองในสถานการณ์จริงในขั้นต่อไป

การยกร่างรูปแบบแบ่งเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปสาระสำคัญ

2.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปสาระสำคัญจากเอกสาร ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปสาระสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและการสร้างจิตสำนึกตามรายละเอียดในข้อ 1.1

2.1.2 การวิเคราะห์พฤติกรรมและจิตสำนึกในการเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนจากการสัมภาษณ์บุคคลและการศึกษาภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมและจิตสำนึกในการเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน ได้แก่ สาเหตุของการเข้าร่วมไม่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน การโฆษณาเชิญชวนให้เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน ขั้นตอนการเข้าร่วม ผลได้ ผลเสีย ผลกระทบจากการเข้าร่วมงานพัฒนาชุมชน

2.2 การกำหนดโครงสร้างและส่วนประกอบของรูปแบบ

ผู้วิจัยได้ใช้ส่วนประกอบสำคัญของหลักสูตรทั่วไปเป็นส่วนประกอบพื้นฐานของรูปแบบและเพิ่มเติมส่วนประกอบที่จำเป็นและเงื่อนไขที่สำคัญ ที่มีผลต่อการใช้รูปแบบ

รูปแบบที่สร้างประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ จุดหมาย ความเป็นและความสำคัญ หลักการ เงื่อนไขการใช้โครงสร้างและเนื้อหา สื่อ การวัดผล แผนการดำเนินกิจกรรม วิธีและเกณฑ์การประเมินผล คู่มือและข้อเสนอแนะการใช้รูปแบบ

2.3 การกำหนดรายละเอียดของรูปแบบ

ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดในแต่ละส่วนโดยยึดจุดหมาย หลักการของรูปแบบและเงื่อนไขทั่วไปของชุมชนชนบทเป็นหลักในการกำหนด ส่วนขั้นตอนการใช้รูปแบบได้ให้ข้อเสนอแนะ วิธีการใช้ที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้และวิถีชีวิตของชาวชนบทเพิ่มเติมด้วย

2.4 การสร้างสื่อ วัสดุอุปกรณ์ประกอบรูปแบบ

ผู้วิจัยได้สร้างสื่อ วัสดุอุปกรณ์ประกอบรูปแบบโดยยึดผู้ใช้รูปแบบเป็นหลัก คำนึงถึงขีดความสามารถและเงื่อนไขที่จำกัดเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อแต่ละประเภท ดังนั้นสื่อต่าง ๆ ในรูปแบบจึงเน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม สมาชิกมีโอกาสเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2.5 การสร้างเครื่องมือวัดประสิทธิภาพของรูปแบบ

การวัดประสิทธิภาพของรูปแบบ ทำการวัดจาก 3 ประเด็น ได้แก่

- ผลการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบทของผู้ใช้รูปแบบในด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม
- ความเหมาะสมของขั้นตอนการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์ ปัญหาที่เกิดจากการใช้รูปแบบ
- ความพึงพอใจของผู้ใช้รูปแบบ

และการวัดแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังตาราง ส่วนเครื่องมือปรากฏในภาคผนวก

ประเด็นที่วัด	วัดใคร/อะไร	เครื่องมือ/วิธีการ	ระยะเวลา	การวิเคราะห์ผล
<p><u>ความรู้</u> เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน</p> <p>4 เรื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักการ - กระบวนการ - ปัญหา - บทบาทของชาวบ้านในการพัฒนาชุมชน 	<p>ผู้นำ</p> <p>ตัวแทนชุมชน</p>	<p>ใช้แบบทดสอบ</p> <p>ให้ผู้นำ, ตัวแทนชุมชน</p> <p>ทำแบบทดสอบ</p>	<p>ก่อนและหลังการทดลอง</p> <p>ใช้รูปแบบ</p>	<p>วิเคราะห์คำตอบโดยสรุป</p> <p>เป็นความเรียงว่ากลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจต่อการพัฒนาชุมชนอย่างไร</p>
<p><u>เจตคติ</u> เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน</p> <p>7 เรื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - แนวความคิดในการพัฒนา - ผู้ริเริ่มโครงการพัฒนา - การพึ่งตนเองในการพัฒนา - การมีส่วนร่วมในการพัฒนา - นโยบายการพัฒนา - ชาวบ้านควรเข้าร่วมงานพัฒนาเมื่อใด - ความจำเป็นของการพัฒนา 	<p>ผู้นำ</p> <p>ตัวแทนชุมชน</p>	<p>ใช้แบบวัดเจตคติ</p> <p>ให้ผู้นำ, ตัวแทนชุมชน</p> <p>ตอบคำถามตามความคิดเห็นของตนเอง</p> <p>ใช้แบบบันทึกเหตุการณ์</p> <p>ในระหว่างการทดลอง</p>	<p>ก่อนและหลังการทดลอง</p> <p>ใช้รูปแบบ</p> <p>ระหว่างการทดลอง</p>	<p>วิเคราะห์ความคิดเห็นจากคำตอบของกลุ่มเป้าหมายซึ่งจะสะท้อนให้ทราบเจตคติของผู้ตอบ</p> <p>วิเคราะห์ความคิดเห็น ความรู้สึกจากข้อความที่บันทึก</p>

การตรวจสอบแบบวัด ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทุกฉบับไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้นำชุมชน เยาวชนและชาวบ้านในหมู่บ้านที่ศึกษาในชั้นตอนที่ 1 เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของ เนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา ผลปรากฏว่าบุคคลทั้ง 3 กลุ่มมีความเข้าใจตามวัตถุประสงค์ของแบบวัดดังกล่าว

นอกจากการวัดประสิทธิภาพของรูปแบบโดยใช้เครื่องมือข้างต้นแล้ว ผู้วิจัย ยังได้ทำการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม บันทึกเหตุการณ์ สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องตลอดการ ทดลองใช้รูปแบบด้วย

2.6 การพิจารณาความเป็นระบบและความเหมาะสมของรูปแบบ

(1) วิธีการ ผู้วิจัยดำเนินการสัมมนาระหว่างบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับ การสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท ใช้เวลา 1 วัน โดยผู้เข้าร่วมการสัมมนา เป็นบุคคลจากส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชน ดังนี้

- ภาคนโยบาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกรมพัฒนาชุมชน องค์กรพัฒนา เอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ภาควิชาการ ได้แก่ นักวิชาการ อาจารย์

- ภาคปฏิบัติระดับนำ ได้แก่ พัฒนาการ ผู้นำชุมชน

- กลุ่มคนที่จะต้องเป็นผู้ปฏิบัติในชุมชน ได้แก่ เยาวชน ชาวบ้าน

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 19 ท่าน แสดงไว้ในภาคผนวก

(2) ประเด็นการสัมมนา ในการสัมมนาได้อภิปรายในรายละเอียดดังนี้

- ความเป็นระบบ ความเป็นไปได้ของรูปแบบการสร้างจิตสำนึก

- การประเมินผลการสร้างจิตสำนึก

- ปัจจัยที่จำเป็นต่อการใช้รูปแบบการสร้างจิตสำนึก

- ปัญหา อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการใช้รูปแบบดังกล่าวและ

แนวทางแก้ไข

2.7 การปรับปรุงรูปแบบก่อนการทดลองใช้

ปรับปรุงแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน โดยการใช้ข้อสรุป
ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากการสัมมนาในชั้นที่ 2.6

เมื่อผ่านขั้นตอนที่ 2.7 ก็จะได้รูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนา
ชุมชนชนบท ฉบับปรับปรุงที่จะนำไปทดลองใช้ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท

เป้าหมาย เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคของการใช้รูปแบบ และประสิทธิภาพของรูปแบบ

การทดลองใช้รูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท 1 ชุมชน
มีขั้นตอนดังนี้

3.1 การเลือกชุมชน ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทดลองรูปแบบในชุมชนขนาด
กลางของภาคอีสาน 1 ชุมชน เพราะภาคอีสานมีความต้องการในการพัฒนามากกว่า
ภูมิภาคอื่น ๆ

3.1.1 เกณฑ์ในการเลือกชุมชน ชุมชนดังกล่าวจะต้องเป็นชุมชน
ขนาดกลางและมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ

(1) มีผู้นำชุมชนและตัวแทนชุมชนอย่างน้อย 5 คน

(2) มีกลุ่มบุคคลที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอยู่
บ้างแล้ว

3.1.2 การคัดเลือกชุมชน ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนใน 5 ชุมชนที่มี
คุณสมบัติตามเกณฑ์ เพื่อดูความพร้อมและความสมัครใจในการทดลองใช้รูปแบบ จากการ
คัดเลือกได้ชุมชนบ้านรัตนะ ต.โนนทอง อ.วางใหญ่ จ.ขอนแก่น เป็นสนามทดลอง

3.2 การจัดเตรียมการทดลองใช้รูปแบบ

3.2.1 จัดเตรียมเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นส่วนประกอบของรูปแบบ
และจัดทำแผนการทดลองโดยละเอียด

3.2.2 ติดต่อบริษัทงานและขออนุญาตเป็นขั้นตอนจากจังหวัดไปยัง
อำเภอ อำเภอไปตำบล ตำบลไปยังหมู่บ้าน เพื่อขอทดลองใช้รูปแบบและชี้แจง
รายละเอียดให้ผู้นำชุมชนที่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบตามสายงานทราบ

3.3 การเลือกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อร่วมการทดลองใช้รูปแบบ

3.3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

กลุ่มผู้นำชุมชน 4 คน

กลุ่มตัวแทนชุมชน 8 คน

กลุ่มตัวแทนชาวบ้าน 30 คน

โดยแต่ละกลุ่มมีคุณสมบัติ ดังนี้

ผู้นำชุมชน คือ บุคคลที่มีความเข้าใจสภาพชุมชนทั้งในทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และเข้าใจแนวโน้มของการพัฒนาชุมชนของตน ชุมชนยอมรับให้เป็นผู้นำและสามารถนำชุมชนทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติได้

ตัวแทนชุมชน คือ บุคคลที่มีบทบาทเป็นผู้แทนกลุ่มกิจกรรมพัฒนาชุมชน มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้นำชุมชนในอนาคต

ตัวแทนชาวบ้าน คือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนขณะทำงานทดลองรูปแบบ สามารถอ่าน ฟัง พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้

3.3.2 วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้นำชุมชนคนแรกโดยการสุ่มจากความคิดเห็นของชาวบ้านที่มีต่อผู้นำของชุมชน แล้วให้ผู้นำชุมชนดังกล่าวเลือกผู้นำชุมชนเพิ่มอีก 3 คน ส่วนตัวแทนชุมชนและตัวแทนชาวบ้านได้จากการดำเนินตามขั้นตอนของรูปแบบ

3.4 การดำเนินการทดลองตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนโดยสังเขปดังนี้

ขั้นตอน/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เวลา		ผู้ที่เกี่ยวข้อง
		สัปดาห์ที่	จำนวนชั่วโมงที่ใช้	
1. ผู้นำชุมชนได้รับการกระตุ้นให้สนใจใช้รูปแบบการสร้างจิตสำนึก	ผู้นำเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการสร้างจิตสำนึก	1	4	ผู้นำชุมชน
2. ผู้นำศึกษาความรู้/กระบวนการเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึก	ผู้นำมีความเข้าใจในกระบวนการสร้างจิตสำนึก และมีความมั่นใจในการใช้กระบวนการดังกล่าว	2	4	ผู้นำชุมชน
3. ผู้นำชุมชน, ตัวแทนชุมชน ดำเนินกิจกรรมการสร้างจิตสำนึก				
3.1 ผู้นำทำการศึกษา, วิเคราะห์ชุมชน, คัดเลือกตัวแทนชุมชน	ผู้นำทราบสภาพทั่วไป ปัญหา และกลุ่มคนในชุมชน	3-4	10 *	ผู้นำชุมชน
3.2 ผู้นำจัดการฝึกอบรมตัวแทนชุมชน	ตัวแทนชุมชนมีความเข้าใจในกระบวนการสร้างจิตสำนึก และมีความมั่นใจในการใช้กระบวนการดังกล่าว	5	24	ผู้นำชุมชน/ตัวแทนชุมชน
3.3 ผู้นำชุมชนให้ตัวแทนชุมชนดำเนินกิจกรรมการสร้างจิตสำนึก - ศึกษาวิเคราะห์ชุมชน/ปัญหา - เก็บข้อมูล วิเคราะห์สาเหตุปัญหา - วางแผนแก้ปัญหา	ตัวแทนค้นพบปัญหาและสร้างแผนการแก้ปัญหาของชุมชน	6-9	20 *	ตัวแทนชุมชน/ตัวแทนชาวบ้าน
3.4 ผู้นำชุมชนให้ตัวแทนชุมชนทำการเผยแพร่ผล	คนในชุมชนมีความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของปัญหา	10-11	12 +	ผู้นำชุมชน/ตัวแทนชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน
3.5 ผู้นำชุมชนติดตามผล ประเมินผล การเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกอย่างมีส่วนร่วม	ทราบการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม	12-15	6 *	ผู้นำชุมชน/ตัวแทนชุมชน ตัวแทนชาวบ้าน

- หมายเหตุ
1. หลังจากการดำเนินกิจกรรมขั้นตอนที่ 1 ผู้นำสนใจที่จะใช้รูปแบบแล้วให้ดำเนินการประเมินจิตสำนึกก่อนการทดลองใช้รูปแบบ
 2. * หมายถึง การใช้เวลาไม่ต่อเนื่องกันตลอด

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปประเมินผล ปรับปรุงรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท

เป้าหมาย เพื่อทราบผลการทดลองใช้รูปแบบ ประสิทธิภาพของรูปแบบและการประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

การสรุปประเมินผล การปรับปรุงรูปแบบได้กระทำเป็น 2 ขั้นตอน คือ

4.1 การประเมินเพื่อพิจารณาประสิทธิภาพของรูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการประเมิน	เกณฑ์
1. <u>ผลของการใช้รูปแบบ</u>		
1.1 ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	เปรียบเทียบภาพรวมความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ก่อน-หลังการทดลอง	ภาพรวมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สอดคล้องกับหลักการและกระบวนการพัฒนาชุมชนมากขึ้น
1.2 เจตคติที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	เปรียบเทียบภาพรวมเจตคติของกลุ่มเป้าหมาย ก่อน-หลังการทดลอง	ภาพรวมที่สะท้อนเจตคติเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สอดคล้องกับหลักการและกระบวนการมากขึ้น
1.3 พฤติกรรมในการทำงานพัฒนาชุมชน	สังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตลอดการทดลอง	กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมการทำงานพัฒนาชุมชนสอดคล้องกับหลักการและกระบวนการพัฒนาชุมชนเพิ่มมากขึ้น

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการประเมิน	เกณฑ์
<p>2. <u>การใช้รูปแบบ</u></p> <p>2.1 ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบ</p> <p>2.2 ความพึงพอใจของผู้ใช้รูปแบบ</p>	<p>พิจารณาฐานนิยมของแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ</p> <p>พิจารณาฐานนิยมของผลคำตอบจากแบบวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบ</p>	<p>ฐานนิยมของความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายต่อความเหมาะสมของรูปแบบต้องไม่ต่ำกว่าระดับที่จาก 4 ระดับ คือ ต้องปรับปรุง ใช้ได้ ดี และดีมาก</p> <p>ฐานนิยมของความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อรูปแบบต้องไม่ต่ำกว่าระดับมากกว่า 4 ระดับ คือ น้อยปานกลาง มาก และมากที่สุด</p>

4.2 การปรับปรุงรูปแบบหลังการทดลองใช้

ผู้วิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาปรับปรุงรูปแบบโดยอาศัยข้อมูล ข้อเสนอสรุปจากการประเมินผลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของรูปแบบในชั้นที่ 4.1

ขั้นตอนการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน สามารถเสนอเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

